

5. Титаренко Т. М. Життєва криза і психологічне здоров'я особистості. *Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика* : монографія / за ред. С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. С. 39–60.

6. Liston D. The Lure of Learning in Teaching. *Teachers College Record*. 2004. Vol. 3, no. 106. P. 459–486.

Ганна ЧАЙКОВСЬКА

кандидат біологічних наук, доцент, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я В СИСТЕМІ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сьогодні сучасному суспільству доводиться долати чимало викликів, серед яких вирішення воєнних конфліктів та загроза ядерної війни, охорона навколишнього середовища та збереження біорізноманіття, забезпечення стабільного економічного розвитку та належної якості життя людей тощо. Необхідною умовою досягнення цих змін є потужний людський потенціал, а показником його якості – здоров'я суспільства загалом та кожної людини зокрема.

Здоров'я – це капітал, на базі якого можливий сталий розвиток суспільства, адже здоров'я нації є одним з найважливіших елементів економічного, соціального та культурного розвитку цивілізації. Кожна високорозвинена країна у світі дбає про зміцнення здоров'я своїх громадян, покращення рівня його показників.

Проблема здоров'язбереження в останні десятиліття набуває глобального масштабу. Вона є в переліку глобальних цілей сталого розвитку (ціль 4. Міцне здоров'я) і виступає показником духовного, соціально-економічного та медико-біологічного рівня добробуту держави, адже лише стає суспільство може забезпечити збереження здоров'я людей. Це відбувається завдяки охороні навколишнього середовища, доступу до якісної медичної допомоги, соціальній

справедливості та зменшення нерівності. У свою чергу, здорові люди можуть бути потужним рушієм для сталого розвитку, адже вони мають більше можливостей активно сприяти сталому розвитку суспільства.

Медико-психолого-соціологічні дослідження за останні роки характеризують стан здоров'я українців як незадовільний. Причини дуже різні: несприятливі соціально-економічні умови, недотримання санітарно-гігієнічних норм організації життєдіяльності, незбалансоване і нераціональне харчування, відсутність належних умов для активної рухової діяльності особистості, формальний підхід до загартування тощо. Однак, найбільший вплив на здоров'я українців мають воєнні дії та їх наслідки. Окрім постійної загрози фізичних травм, багато людей переживають психологічне навантаження, соціальну незахищеність тощо.

Проблема здоров'язбереження є прерогативою нашої держави і потребує вдосконалення системи його забезпечення у різних сферах державного устрою [2, с. 32]. Відповідно, питання здоров'язбереження є також пріоритетним напрямком розвитку освіти для сталого розвитку. Реформування сучасного освітнього простору на засадах сталого розвитку передбачає розширення змісту валеологічних знань, формування спеціальних навичок, життєвих позицій і цінностей щодо здорового способу життя, формування культури здоров'я здобувачів освіти тощо [1, с. 99].

Поняття «культура здоров'я» є предметом багатьох наукових досліджень. У рамках нашого дослідження під культурою здоров'я розуміємо інтегративне особистісне утворення, що є вираженням гармонійності, багатства та цілісності особистості і характеризується вмінням правильно використовувати резервні можливості організму (фізичні, психічні, соціальні, духовні) задля досягнення сталого розвитку особистості та суспільства в цілому.

Культура здоров'я є показником рівня розвитку свідомого, відповідального, ціннісного ставлення особистості як до власного здоров'я, так і до здоров'я інших та довкілля, сформованості стереотипного мислення, поведінки та

діяльності, спрямованої на збереження і зміцнення здоров'я в інтересах сталого розвитку [3, с. 73].

Поняття «формування культури здоров'я в системі освіти для сталого розвитку» визначаємо як цілеспрямований процес становлення позитивної мотиваційно-ціннісної спрямованості на сталий розвиток суспільства завдяки дотриманню здорового способу життя, оволодінню здобувачами освіти знань, умінь та навичок організації здоров'язбережувальної діяльності в інтересах сталого розвитку.

У своєму дослідженні акцент робимо на формуванні культури здоров'я у здобувачів вищої педагогічної освіти. Вважаємо, що майбутні вчителі повинні володіти високим рівнем досліджуваної якості не лише задля забезпечення особистого комфорту і повноцінної життєдіяльності, а й професійної спроможності та здатності формувати культуру здоров'я в учнів. Належна фахова валеологічна підготовка майбутніх педагогів є підґрунтям збереження їх власного життя і здоров'я усіх учасників освітнього процесу.

Для з'ясування можливих перспектив розвитку професійної педагогічної освіти в напрямку вдосконалення процесу формування культури здоров'я ми провели анкетування здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Початкова освіта». У дослідженні взяли участь студенти 4 курсу Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (85 респондентів).

Більшість студентів переконані, що підвищення рівня культури здоров'я є потребою сьогодення (75,3%) і необхідною умовою забезпечення сталого розвитку суспільства (61,2%). Здобувачі вищої освіти процес формування культури здоров'я пов'язують із розвитком соціальних компетентностей (здатність до співробітництва, розв'язання життєвих проблем, взаєморозуміння, соціальної активності, формування основ здорового способу життя) – 48,2% респондентів, 54% майбутніх вчителів вважають, що розвиток досліджуваної якості корелюється із процесом формування громадських і особистісних уявлень про престижність високого рівня здоров'я, здатністю до навчання. Лише 25,9%

респондентів під культурою здоров'я розуміють здатність до оперування знаннями про здоров'я та здоровий спосіб життя, засвоєння термінологічних та методичних компетентностей тощо.

Компонентами культури здоров'я в системі освіти для сталого розвитку майбутні учителі вважають навички, що сприяють фізичному здоров'ю (навички раціонального харчування, санітарно-гігієнічний режим праці та відпочинку, рухової активності) – 70,6 % респондентів. Навички, що сприяють соціальному здоров'ю (навички ефективного спілкування, співчуття, розв'язування конфліктів, поведінки в умовах тиску, погроз, дискримінації, спільної діяльності та співробітництва) обрало 54,1%, а навички, що сприяють духовному та психічному здоров'ю (самоусвідомлення та самооцінка, аналіз проблем і прийняття рішень, визначення життєвих цілей та програм, самоконтролю, мотивація успіху та тренування волі) – 41,2% учасників анкетування.

Наші респонденти (85,9%) погоджуються з думкою про те, що для вдосконалення напрямків здоров'язбереження в системі цілей сталого розвитку необхідний комплексний підхід. Зокрема, 76,5% опитаних здобувачів вважають, що важливо забезпечити доступ до якісної медичної допомоги для всіх шарів населення, зокрема для вразливих груп. 42,4% переконані, що необхідно зосередитися на профілактиці захворювань, 74,1% – на популяризації здорового способу життя. Відрадно, що усі (100%) респонденти ефективним шляхом означених змін вважають впровадження ініціатив із здоров'язбереження в освітні програми та використання сучасних інноваційних методів навчання культурі здоров'я.

Отже, формування культури здоров'я населення є важливою умовою досягнення сталого розвитку суспільства, що відображена в системі глобальних цілей сталого розвитку. Професійна підготовка майбутніх педагогів на засадах сталого розвитку передбачає вдосконалення системи здоров'язбереження у закладі вищої педагогічної освіти, адже лише вчитель з високим рівнем культури здоров'я спроможний грамотно реагувати на небезпеки та ефективно приймати дієві рішення, спрямовані на збереження як власного здоров'я, так і здоров'я

учнів. Відповідно, вдосконалення потребує як здоров'язбережувальне середовище закладу вищої освіти, так і організація освітнього процесу задля покращення здоров'я учасників освітнього процесу і, як наслідок, забезпечення сталого розвитку суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудко С. Г. Формування здоров'язбережувальної компетентності як напрям реалізації цілей сталого розвитку. *Витоки педагогічної майстерності*. 2021. № 27. С. 96–101.

2. Куценко В., Гаращук О. В. Моделювання здоров'язбереження нації в контексті гуманітарної парадигми сталого розвитку. *Бізнес, економіка, сталий розвиток, лідерство та інновації*. 2018. № 1. С. 25–34.

3. Чайковська Г. Б. Формування компетентностей сталого розвитку в процесі фахової підготовки майбутніх вчителів початкової школи. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. № 1. С. 72–80.*

Оксана ПРИХОДЬКО

*кандидат педагогічних наук, доцент, Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна*

Наталія ШАПЕНКО

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Національний авіаційний
університет, м. Київ, Україна*

ПРОБЛЕМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА GPT-ЧАТУ В КОНТЕКСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Однією з основних проблем сучасного суспільства є «штучний інтелект», що нині набуває все більшої актуальності у зв'язку з розвитком всесвітньої системи сполучених комп'ютерних мереж. Інформаційно-комунікаційні технології чинять безпосередній вплив на розвиток здобувачів освіти, які користуються різними новинками для полегшення навчання та роботи.